

Febre de parcs eòlics: entre el desequilibri i la necessitat

La Generalitat accelera la implantació per complir amb la llei del canvi climàtic i topa amb alcaldes i ambientòlegs, que alerten del greuge a la Catalunya Nova

Un aerogenerador a Catalunya | Josep M. Montaner

Catalunya té un repte en matèria energètica: atendre la meitat de la seva demanda d'electricitat amb energies renovables l'any 2030 i el 100% el 2050. La Generalitat s'hi va comprometre d'acord amb la llei de Canvi Climàtic, aprovada l'1 d'agost del 2017, i va reblar l'aposta aprovant el 26 de novembre del 2019 un decret llei per agilitzar i facilitar la generació de renovables en l'àmbit català. La realitat, però, s'allunya de la paraula escrita. El desenvolupament fins ara de les infraestructures no fa albirar l'assoliment d'aquestes fites en les pròximes dècades. Per resoldre aquest endarreriment, l'executiu català ha accelerat el desplegament d'energia neta a Catalunya amb la implantació de noves infraestructures eòliques i fotovoltaïques, responsables actualment d'un 10% de l'electricitat que es consumeix al país. Això, però, té contestació als territoris més afectats i el debat sobre l'equilibri territorial torna a estar damunt la taula.

El paisatge català del futur es preveu, així, curull de molins en algunes comarques de la Catalunya Nova, més moderns que els que es veuen avui i que es projecten fins a quatre vegades més grans amb l'objectiu d'assumir més rendiment de potència i no massificar el territori amb maquinària. Alguns dels nous aerogeneradors tindrien major alçada que la Torre Agbar de Barcelona, que té 144 metres. La projecció de menys parcs i molins però més grans no satisfà institucions i veïns, que alerten d'un excés d'espais d'energies descarbonitzades que canviarien la fesomia del territori.

El paisatge català del futur es preveu curull de molins, més moderns que els que es veuen avui i que es projecten fins a quatre vegades més grans que els actuals

Segons dades de la Generalitat (http://mediambient.gencat.cat/ca/05_ambits_dactuacio/avaluacio_ambiental/energia_eolica/visor/), a Catalunya hi ha ara 45 parcs eòlics on funcionen 811 aerogeneradors, una xifra que s'ampliarà previsiblement (<https://www.naciodigital.cat/lleida/noticia/41787/macroprojecte-cinc-parcs-eolics-entre-segria-ribera-ebre-avalat-generalitat>) després que la ponència d'energies renovables, l'òrgan col·legiat integrat per representants de diferents departaments de la Generalitat amb competències en medi ambient, energia i urbanisme, hagi segellat la viabilitat de 9 nous parcs i de 257 molins més. Fent l'equivalència en potència eòlica, dels 1.271 megawatts actuals s'hauria de passar a 4.000 d'aquí deu anys i a 12.000 el 2050, any que també s'assoliran 37.000 megawatts d'energia fotovoltaica.

El mapa eòlic del 2020 i els projectes de parcs per als pròxims anys Foto: Gencat

Per demarcacions, Tarragona i Lleida copen els plans. A Ponent es preveu la instal·lació de 114 nous molins, 64 a les Terres de l'Ebre, 28 al Camp de Tarragona, 41 a la Catalunya central -sobretot a la comarca de l'Anoia-, i 10 a l'Alt Empordà, a Girona.

Aquest increment de projectes ha posat en peu de guerra els territoris que haurien d'acollir els nous aerogeneradors. A la comarca de les Garrigues, per exemple, s'ha reactivat la coordinadora que defensa un model energètic sostenible i que agrupa un total de 16 entitats. Un dels portaveus, l'ambientòleg Ramon Queralt, explica a aquest diari la "desregulació" que hi ha a Catalunya en matèria de parcs eòlics, un fet que dona poder, diu, a les grans companyies energètiques que copen els projectes com Repsol, Naturgy, Endesa i Iberdrola, beneficia els lobbys i llasta els territoris amb sòls barats, com és el cas de les Garrigues. "Hi ha un règim de

barra lliure que provoca una allau de projectes que només se centren en tres comarques: les Garrigues, la Segarra i l'Anoia", denuncia.

La Generalitat assegura que el mapa de vents impossibilita el repartiment equilibrat mentre els que ho critiquen asseguren que es busquen comarques extenses, pobres i despoblades

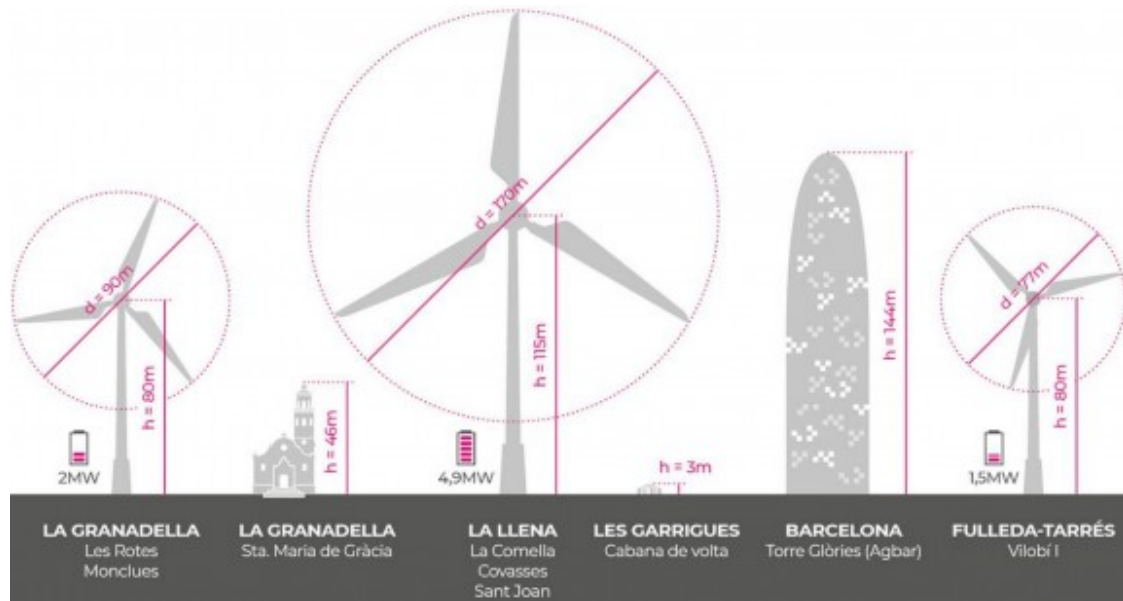
En aquest sentit, el geògraf tarragoní Sergi Saladié resumeix en tres paraules les característiques dels territoris que busquen les grans empreses per establir-hi parcs eòlics; "grans, pobres i pocs"; és a dir, zones amb extensió, amb rendes per habitants baixes i poc poblades.

Queralt indica que a la Terra Alta ja no s'hi posen més molins perquè "ja hi ha una saturació evident", i lamenta que només siguin tres comarques les que hagin de carregar amb tot el model d'energia renovable del país. "El nostre model rural es pot acabar convertint en industrial amb un paisatge de molins, que ara són quatre vegades més grans que els que s'instal·laven", explica.

"Catalunya va tard en matèria d'energies renovables"

Les crítiques d'alcaldes i ambientòlegs són rebutades per la Generalitat: el director general de Polítiques Ambientals i Medi Natural, Ferran Miralles, argumenta a **NacióDigital** que els parcs es situen en indrets on el vent permet fer-ho. "Catalunya no és homogènia en aquesta matèria i per això no a tots els territoris s'hi poden col·locar molins", assegura.

En aquest sentit, defensa que siguin les grans firmes les que impulsin els projectes perquè "s'han de fer i només aquestes empreses els tiren endavant. No hi ha altres iniciatives". Miralles recorda que Catalunya "va tard" en qüestions d'energia renovable i que el desafiament de complir amb els límits del 2030 i 2050 obliguen a avançar en energia eòlica. Es calcula que, en deu anys, els molins oferiran el 40% de tota l'energia renovable del país. L'altre 60% es vincularà a la fotovoltaica.

Projecció dels nous aerogeneradors que s'instal·laran a Catalunya Foto: Coordinadora Garrigues

El POUM, una arma per frenar els "boom" de les renovables

Per frenar el "boom" de les renovables, alguns ajuntaments han obert recentment la via de la modificació dels seus plans d'ordenació urbanística municipal, els POUM. El mètode consisteix a realitzar una delimitació de les àrees aptes i no aptes per a la col·locació de molins i plaques solars, un fet que obre la porta a excloure espais protegits i a acotar les zones en les quals s'hi poden instal·lar plaques i grans aerogeneradors.

Les modificacions del POUM suposen un any de suspensió de llicències prorrogable a dos. Explica Saladié que aquesta estratègia dels consistoris és ara inversa a la d'anys enrere: "Abans, els ajuntaments havien de delimitar quins eren els espais on s'hi podien instal·lar parcs, i actualment han de fer modificacions del POUM per bloquejar indrets. El nou decret del 2019 ha embolicat més els alcaldes", diu.

Els ajuntaments han començat a utilitzar els planejaments urbanístics per delimitar els espais per a parcs eòlics i evitar que siguin instal·lats en zones de valor

Els municipis de Tarrés i Vinaixa, a les Garrigues, ja han reordenat el seu pla urbanístic per blindar-se contra l'"allau" que denuncien les entitats, una praxis que ha despertat l'interès d'altres localitats, que pretenen evitar el que ja ha passat en indrets com Almatret, on es projecta un parc amb quatre grans molins de 6 megawatts i que ha rebut l'alerta del Serveis Territorials d'Urbanisme de Lleida.

L'organisme ha emès un informe desfavorable amb l'argument que els molins que es preveuen

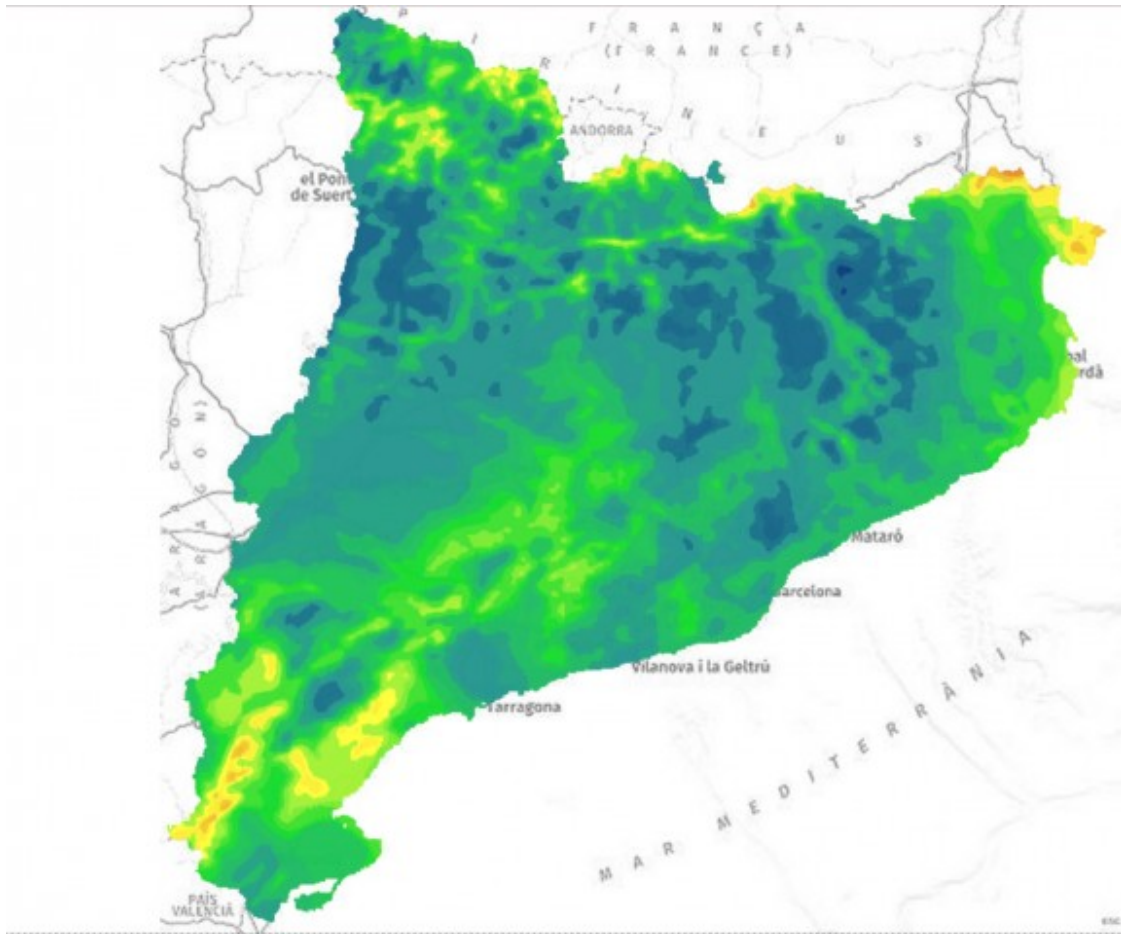
instal·lar s'afegirien als que ja hi ha actualment, un fet que provocaria que la localitat garriguenca quedés envoltada d'aerogeneradors. Aquest escenari suposaria, segons Urbanisme, "una alteració definitiva i un canvi d'escala del fons escènic".

L'alcalde de Tarrés, Ramón Arbós, indica que la voluntat del seu equip de govern ha estat "delimitar" l'espai fixent els espais que podrien acollir un parc eòlic. "No estem en contra de l'energia renovable, però cal una planificació", assegura el batlle, d'ERC, que insta al Govern a explorar altres zones de Catalunya per tal de repartir el volum de zones eòliques. "La viabilitat d'aquests parcs es pot garantir en moltes altres zones, no només a la Segarra, a les Garrigues i a l'Ebre", apunta.

En una tessitura similar se situa l'alcalde de la Pobla de Cérvoles, Jaume Estradé. Ell veu amb bons ulls el foment d'aquest model energètic sempre que "es faci d'una manera ordenada que permeti la convivència entre tots els que trepitgen el territori". Estradé, de Junts, indica que l'electricitat derivada del vent és preferible a la generada amb les plantes tèrmiques o nuclears, i apunta que les converses amb Eoliccat, el lobby que aplega les empreses d'aquest sector a Catalunya, s'han encarrilat sempre amb la voluntat d'acord. A la Pobla, en plena serra de la Llena, hi ha projectat tres parcs.

"Criteris estètics subjectius"

En aquest punt, Miralles demana als ajuntaments serietat a l'hora d'exposar arguments per bloquejar els projectes: "Els consistoris tenen tot el dret a oposar-s'hi, però no poden fer pivotar les paralitzacions al voltant de criteris estètics, que són subjectius", afirma. El director general de la Generalitat és de l'opinió que els aerogeneradors no suposen un atac contra el territori ni tampoc un atemptat estètic. Per ell són "un signe de modernitat".

Mapa dels recursos eòlics de Catalunya a 110 metres. El verd clar apunta els territoris amb més vent, alguns dels quals són aptes per la instal·lació d'aerogeneradors Foto: Departament Territori i Sostenibilitat

[despiece]Les alternatives als parcs eòlics a terra ferma

Existeixen diverses alternatives als parcs eòlics instal·lats a terra ferma. Una de les més conegudes és l'energia marina, que consisteix en el muntatge de grans molins mar endins. Aquesta variant fa anys que es va implantar en diversos països del nord d'Europa, però ha estat poc explorada a Catalunya fins al punt que actualment es contemplen comptats projectes que s'encaminin cap a la construcció d'aerogeneradors marins. Els avantatges d'aquest model són diversos, segons els experts: el vent és més constant i menys turbulent, la qual cosa afavoreix el funcionament dels molins, que s'aturen quan les ràfegues són de més de 90 km/h. Aquesta variable que dona l'entorn marí permetria una major generació d'electricitat perquè els molins podrien estar més hores en servei.

D'altra banda, la maquinària pot ser més gran perquè al mar no hi ha la problemàtica de l'impacte visual que sí existeix en els pujols i serres de les comarques catalanes que acullen els parcs eòlics. L'inconvenient d'aquesta via és, però, el major dispendi inicial atesa la condició d'haver de construir

una connexió elèctrica submarina i les complexitats de fer tasques de manteniment. En aquest context, Saladié i Miralles indiquen una dificultat més: la plataforma continental de Catalunya -el sòl del mar- on s'haurien de fonamentar els molins, fa molta pendent, per la qual cosa s'haurien d'instal·lar a prop de la costa, fet que provocaria obstacles en qüestions de pesca, turisme i medi ambient. La Generalitat apunta que els molins marins no són la panacea que solucionaria tots els problemes, per bé que sí s'apunta que estan en marxa plans per instal·lar-ne de flotants.

Una altra alternativa als molins del paisatge rural és la instal·lació en polígons industrials. Aquesta pràctica no és habitual a Catalunya perquè, segons Saladié, "no hi ha interès a fomentar-la". El sòl dels polígons és més car que el de molts turons, de manera que les empreses no veuen amb bons ulls la inversió en maquinària d'energia renovable en aquests espais.[despiece]